

Dato: 8/7 2012

Til:

Styrelsen for Slotte og kulturejendomme.
H.C. Andersens Boulevard 2,
1553 København V.
Att. Kristin Seybold

Kopi

Frederiksberg Kommune

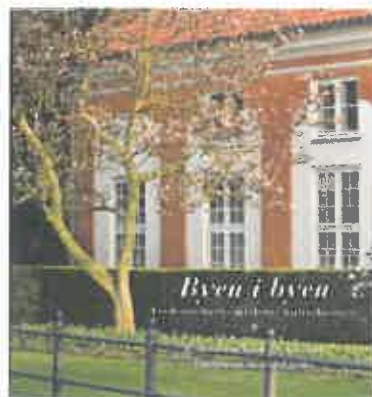
Ang. Planerne for Frederiksberg Have – indgangen ved Runddelen

Vi har læst tilsendte materiale og har selvfølgelig ikke nogen indvendinger mod at sydfløjen af Prinsens Gård skal renoveres, men vi mener, at der skal tages størst muligt hensyn til de fredede arealer og havens brugere under byggefasen. Containere og skurvogne må placeres på den anden side af bygningen eller ude på Frederiksberg Runddel; området er jo indgangen til et af de mest benyttede rekreative områder i København.

Til gengæld undrer vi os over planerne om at genskabe en gårdsplads som direkte strider mod fredningsbestemmelserne og den afgørelse som Naturklagenævnet kom med i år 2000. Nævnet afviste dengang en lignende sag i forbindelse med ønsket at omdanne området mellem de to fløje til en grusbelagt plads med udeservering for en kulturcafe. Se vedhæftede bilag.

Indgangspartiet til Frederiksberg Have er et af de smukkeste anlæg i haven, her har altid været blomstrende træer, som alle kunne glæde sig over om foråret. Desværre er nogle i dag fjernet. Her anlægges hvert år nye meget smukke blomsterbede, som alle besøgene glæder sig over når de kommer ind i haven. Hvis de symmetriske anlagte haver med de gamle smedjærnsrækværk fjernes, vil Frederiksberg miste et af sine flotteste historiske anlæg, som har været her så lang tid borgerne på Frederiksberg kan huske. Dette anlæg udgør, sammen med den uden for liggende Frederiksberg Runddel og den bagvedliggende lille plads med Kong Frederik VI's statue der er omkranset med bænke, en unik harmonisk helhed.

Da Frederiksberg Kommune fyldte 150 år som kommune prydede et foto af denne have forsiden af en de bøger, som blev udgivet i forbindelse med jubilæet. Forsiden viser, at det ikke kun er Naturfredningsforeningen der synes at dette sted er enestående, se nedenfor:

Naturfredningsforeningen fastholder, at området mellem fløjene er et ankomstområde og netop derfor hverken skal have opholdskvalitet, rumme udeservering eller udendørsudstillinger; tiltag, som for alles vedkommende er i strid med fredningen.

Vi vil derfor anmode om, at disse planer skrinlægges og de anførte aktiviteter placeres andet sted i haven.

Med venlig hilsen

Niels Hartung Nielsen
Formand
Danmarks Naturfredningsforening
Frederiksberg Afdeling

Tlf. 20 43 43 90
E-mail: marianneniels@dbmail.dk

NATURKLAGENÆVNET

Modtaget i
Skov- og Naturstyrelsen
10 AUG. 2000

Frederiksborggade 15, 1360 København K
Tlf: 3395 5700
Fax: 3395 5769
X.400: S=nlr; P=sdn; A=dk400; C=dk
E-mail: nlr@nlr.dk

- 3 JULI 2000

J.nr.: 97-121/147-0003
SUM

Afgørelse

i sagen om etablering af kulturcafé i Frederiksberg Have

Fredningsnævnet for København har den 14. oktober 1999 meddelt Slots- og Ejendomsstyrelsen dispensation til ændrede adgangsforhold og etablering af et udeserveringsareal i Frederiksberg Have, jf. naturbeskyttelseslovens § 50. Afgørelsen er påklaget til Naturklagenævnet af Danmarks Naturfredningsforenings lokalkomité på Frederiksberg.

Frederiksberg Have og Søndermarken er fredet ved kendelse af 21. maj 1960, som bl.a. fastsætter:

"Stk. 1: [de omfattede arealer] skal i deres fulde omfang bevares som rekreativt grønt område, tilgængeligt for offentligheden som nu, idet der ved deres parkmæssige, forstmæssige og botaniske røgt og udvikling stedse vil være at tage hensyn til deres historiske traditioner...

Stk. 2: Der må ikke uden fredningsnævnets samtykke i haverne anbringes bygninger, boder og skure, hvis tilstedeværelse ikke tjener havernes formål... Reklamering i videre omfang end nu må ikke finde sted, ligesom andre for haverne skæmmende indretninger ikke må anbringes i dem. Uden fredningsnævnets samtykke kan foretages sådanne ændringer af haverne, som tjener deres opretholdelse eller udbygning som rekreativt område, jfr. stk. 1..."

Slots- og Ejendomsstyrelsen ansøgte den 2. november 1998 om dispensation til etablering af et adgangs- og udeserveringsareal i forbindelse med indretning af kulturcafé i den nordre kavalerbygning, jf. projektskitser af 19. juni 1998. Den endelige ansøgning er nærmere specificeret på tegning af 1. februar 1999.

Udg. og Energiministeriet
Skov- og Naturstyrelsen
J.nr. SN 1403-121/15-0010 ✓
Kl.nr.

Fredningsnævnet for København har den 14. oktober 1999 meddelt dispensation til det ansøgte på betingelse af:

- at der ikke placeres mere end 5 flytbare borde,
- at det sydligste bord ikke placeres sydligere end sydkanten af det reducerede grasareal,
- at der ikke sker reklamering, heller ikke på parasoller eller lignende, og
- at bordenes materiale godkendes af tilsynsmyndigheden, Frederiksberg Kommune.

Fredningsnævnet har under sagens behandling forespurgt Slots- og Ejendomsstyrelsen om, hvorvidt denne måtte være indstillet på at ændre projektet, således at der blev skabt en indgang direkte fra runddelen ind i gavlen på kavalerbygningen. Slots- og Ejendomsstyrelsens har i brev af 4. oktober 1999 meddelt, at spørgsmålet har været drøftet med Bygningsfredningskontoret i Skov- og Naturstyrelsen, hvorefter Slots- og Ejendomsstyrelsen ikke anser det for muligt eller hensigtsmæssigt i forhold til den indvendige benyttelse at ændre på de eksisterende adgangsforhold. Slots- og Ejendomsstyrelsen finder endvidere, at en placering ude på den offentlige plads både trafikalt, sikkerhedsmæssigt og placeringsmæssigt er problematisk.

Skov- og Naturstyrelsen har den 9. juni 1998 efter bygningsfredningslovens § 10 meddelt tilladelse til udførelse af bygningsændringer og indrettelse af den ansøgte kulturcafé i kavalerbygningen.

Beskrivelse af området

Arealet med indgangspartiet blev i 1660'erne af Frederik 3. bebygget med en trefløjet lystgård; et relativt beskedent hus i bindingsværk, først og fremmest indrettet til adspredelse for kongens fire døtre, som kom til at hedde Prinsesserne Gård og siden, efter Kronprins Frederik 4. havde overtaget brugen af ejendommen, Prinsens Gård. Omkring 1705 fik anlægget den form, som man kender fra tegninger i de tidlige 1700-år med en fløj ud mod den senere runddel med en trefagskvist med en portalindrammet gennemkørselsport i midten. Vest for hovedbygningen var der to flankerende sidefløje og bag disse fortsatte linien fra porten i en symmetrisk barokhave og videre i en allé, hvis endemål var den såkaldte Fasanhave. Mellem de tre længer var der en gårdsplads. Da Frederiksberg Slot opførtes efter 1700 mistede Prinsens Gård sin betydning. I 1744 om-

byggede hofbygmesteren Nicolai Eigtved den sydlige af sidefløjene til orangeri, men i 1753 brændte det meste af bygningskomplekset. Orangeriet - eller Laurierhuset, som det kaldtes - genopførtes i sin nye skikkelse og som pendant byggedes den nordlige sidefløj - den nordre kavalerbygning - i samme stil. Den nedbrændte hovedfløj blev ikke genopbygget, men i stedet lod Eigtveds efterfølger, Laurids de Thurah, anlægge et gitter med tilhørende port i midten. Hermed fik Frederiksberg Have en tidssvarende indgang for enden af den til kongen forbeholdte Frederiksberg Allé. Den historiske baggrund er endvidere belyst ved 2 fotos af den nordre kavalerbygning fra henholdsvis 1913 og 1940, to planer over Frederiksberg Have fra 1690'erne samt et kobberstik af Schule fra 1786.

Den gamle inspektørhave beliggende nordøst for kavalerbygningen er mod vest ind mod det brostenslagte areal omgivet af en ca. 1,5 m høj hæk. På kavalerbygningens nordside er der i alt 4 indgange. Af tegningerne i sagen fremgår, at to af disse fører ind til den planlagte café. Endvidere forefindes på sydsiden af bygningen en fløjddør ind til caféen.

Danmarks Naturfredningsforening har i klagen anført, at man er imod indrettelse af udendørs "værtshus" inde i haven, idet det - og især på dette sted - vil virke både skæmmende og generende for førsteindtrykket af den gamle have. Det påpeges:

- at man fortsat er imod, at der placeres nogen form for restaurationsvirksomhed inde i Frederiksberg Have,
- at man ikke ser hverken historisk eller etisk grundlag for at fjerne eksisterende rækværk omkring græsarealerne,
- at man ikke finder det rigtigt at ændre selve indgangsrummet til haven ved at etablere en større og grusbelagt gårdsplads, men
- at foreningen finder det acceptabelt, at der skabes en indgang til en kommende restauration direkte fra runddelen ind i gavlen på kavalerbygningen, og
- at der evt. kan etableres udendørs servering direkte på runddelen i det nordvestlige hjørne af pladsen.

Foreningen er af den opfattelse, at der meget vel kan etableres udendørs servering i den tilknyttede have umiddelbart nord for Frederiksberg Runddel. En have, der tidligere har været forbeholdt Slots- og Ejendomsstyrelsens personale.

Slots- og Ejendomsstyrelsen har til støtte for det ansøgte bl.a. anført, at de ansøgte justeringer er en naturlig del af driften af Frederiksberg Have til understøttelse af de rekreative værdier. Det er Slots- og Ejendomsstyrelsens vurdering, at det ansøgte er umiddelbart hjemlet, jf. ordlyden i fredningskendelsen: "Uden fredningsnævnets samtykke kan foretages sådanne ændringer af haverne, som tjener deres opretholdelse eller udbygning som rekreativt område, jfr. stk. 1." Såfremt en dispensation er nødvendig, anmodes herom.

Til støtte for det ansøgte anføres, at rummet mellem de to gule længer - den sydlige og nordlige kavalerbygning - oprindeligt er anlagt som en gårdsplads, hvilket fremgår af to tegninger fra 1690'erne. Der tages udgangspunkt heri i det ansøgte projekt. Det væsentlige ved planen er, at det grusbelagte areal udvides ved, at det eksisterende smedejernsråkværk og en del af græsarealet fjernes. De nuværende lange blomsterbede bevares, og der anlægges en bred græskant, som en afgrænsning mod belægningen. Hele gårdspladsen får et gulv af lergrus. Ind mod bygningerne afsluttes gårdrummet af de eksisterende buksbomhække. Anlægget har fået sin nuværende udformning i 1970'erne eller 1980'erne. Selve bedene har fået deres nuværende udformning for ca. 7 år siden. Området mellem de to fløje, gårdspladsen, har løbende undergået ændringer. Der således på ingen måde tale om resterne af et historisk anlæg.

Oprettelsen af kulturcaféen er en del af Slots- og Ejendomsstyrelsens overordnede strategi for driften af de kongelige haver og slotte. I samtlige slotshaver planlægges oprettet caféer, som skal servicere publikum. Kulturcaféerne vil blive anvendt som informationscentrum for den kulturelle del af besøget ved uddeling af publikationer, salg af bøger, plancheudstillinger m.v. Det er af helt afgørende betydning for etablering af en bæredygtig café drift, at indgangen til caféen sker fra pladsen, idet de relativt få høje caféborde vil være signalet til publikum om caféen.

Frederiksberg Kommune har anbefalet ansøgningen, men påpeget det betænkelige i at symmetrien brydes. Indgangen fra rundellen til Frederiksberg Have, flankeret af kavalerbygningerne, som fører op til Bissens Frederik 6. statue, er et strengt symmetrisk anlæg, hvor der foran kavalerbygningerne er symmetrisk anlagte haveanlæg. For ikke at gribe så drastisk ind i symmetrien foreslås, at indgangen til caféen flyttes til Frederiksberg

Runddel, hvilket kan bibringe pladsen mere liv og hvor den eksisterende belægning kan bruges som udeservering. Til orientering oplyses, at den søndre kavalerbygning, der også er omfattet af fredningen, er indrettet til restaurant med adgang fra og udeservering i De forenede Haveselskabers Have.

Afgørelse

I sagens afgørelse har deltaget samtlige af nævnets 13 medlemmer: Lars Busck (formand), Bent Hindrup Andersen, Ole Pilgaard Andersen, Jens Jørgen Bolvig, Leif Hermann, Svend Aage Jensen, Hans Kardel, Per Larsen, Eva Møller, Hans Christian Schmidt, Jens Steffensen, Poul Søgaard og Svend Taanquist.

Nævnet skal udtale:

Ifølge fredningens stk. 2 kan der uden fredningsnævnets samtykke foretages sådanne ændringer af haverne, som tjener havernes opretholdelse eller udbygning som rekreativt område, jf. fredningens stk. 1. Efter stk. 1 skal de af fredningen omhandlede arealer "i deres fulde omfang bevares som rekreativt grønt område, idet der ved deres parkmæssige, forstmæssige og botaniske røgt og udvikling stedse vil være at tage hensyn til deres historiske traditioner."

Det ansøgte findes ikke at være umiddelbart tilladt efter ovenstående bestemmelse, idet oprettelsen af den ansøgte café m.v. ikke tjener til opretholdelse eller udbygning af haverne som rekreativt grønt område.

I medfør af stk. 2 kan fredningsnævnet meddele samtykke til, at der i haverne anbringes bygninger, boder og skure, hvis tilstedeværelse ikke tjener havernes formål. Endvidere følger det af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, at fredningsnævnet kan meddele dispensation fra en fastsat fredningsbestemmelse, når det ansøgte ikke vil stride mod fredningens formål.

Det ansøgte vurderes ikke at ville stride mod fredningens formål. Der er derfor hjemmel til at meddele dispensation til det ansøgte. Hvorvidt dispensation skal meddeles, og i hvilket omfang, er en skønsmæssig afgørelse.

I skønsafvejningen må der tages udgangspunkt i, at fredningen fastsætter, at der ved havernes parkmæssige, forstmæssige og botaniske røgt og udvikling stedse skal tages hensyn til havernes historiske traditioner, samt at reklamering i videre omfang end nu ikke må finde sted, ligesom andre for haverne skæmmende indretninger ikke må anbringes i dem.

Arealet nordøst for kavalerbygningen - den gamle inspektør have -, hvor der er meddelt dispensation til udeservering, udgør en beskeden del af fredningsarealet og er beliggende i udkanten af haverne ud mod Allégade og Frederiksberg Runddel, afskærmet fra de omkringliggende havearealer af eksisterende bebyggelse samt en ca. 1,5 m høj hæk. Under hensyntagen hertil stadfæstes den meddelte dispensation til etablering af en indgang gennem hækken samt udeservering på dette areal.

Hovedindgangen til Frederiksberg Have har stor betydning for oplevelsen af Frederiksberg Have. Der er betydelige kulturhistoriske og æstetiske interesser knyttet til indgangsrummet, bestående af kavalerbygningerne i forening med Bissens Frederik 6. statue. Det ansøgte indebærer, at indgangspartiet ændres, så det bliver et samlingspunkt i stedet for dets nuværende funktion som et indgangsparti, der leder de besøgende ind i haven.

Opstillingen af 5 caféborde med hvad dertil hører af parasoller m.v. vurderes at ville skæmme det strengt symmetrisk anlagte haveanlæg. Hvis der gives dispensation til den ansøgte udeservering og ændring af haveanlægget mellem de to kavalerbygninger, kan man endvidere forestille sig, at Haveselskabets restaurant i den søndre kavalerbygning tilsvarende vil anmode om adgangsvej og udeservering i indgangspartiet. Den ansøgte ændring af indgangsrummet fremtræder som en helhed.

Den meddelte dispensation til de ansøgte ændringer af indgangsrummet med henblik på etablering af et adgangs- og udeserveringsareal ændres på denne baggrund til et afslag. I stedet må ansøger gøre brug af den eksisterende indgang fra runddelen, hvorved symmetrien vil blive opretholdt i forhold til den eksisterende indgang til Haveselskabets restaurant i den søndre kavalerbygning.

Sammenfattende går Naturklagenævnets afgørelse herefter ud på, at den meddelte dispensation til det ansøgte projekt som nærmere specificeret

på tegning af 1. februar 1999 stadfæstes med den ændring, at dispensationen til de ansøgte ændringer af indgangsrummet mellem de to kavalerbygninger ændres til et afslag. Dispensationen til udeservering i den gamle inspektør have meddeles på betingelse af:

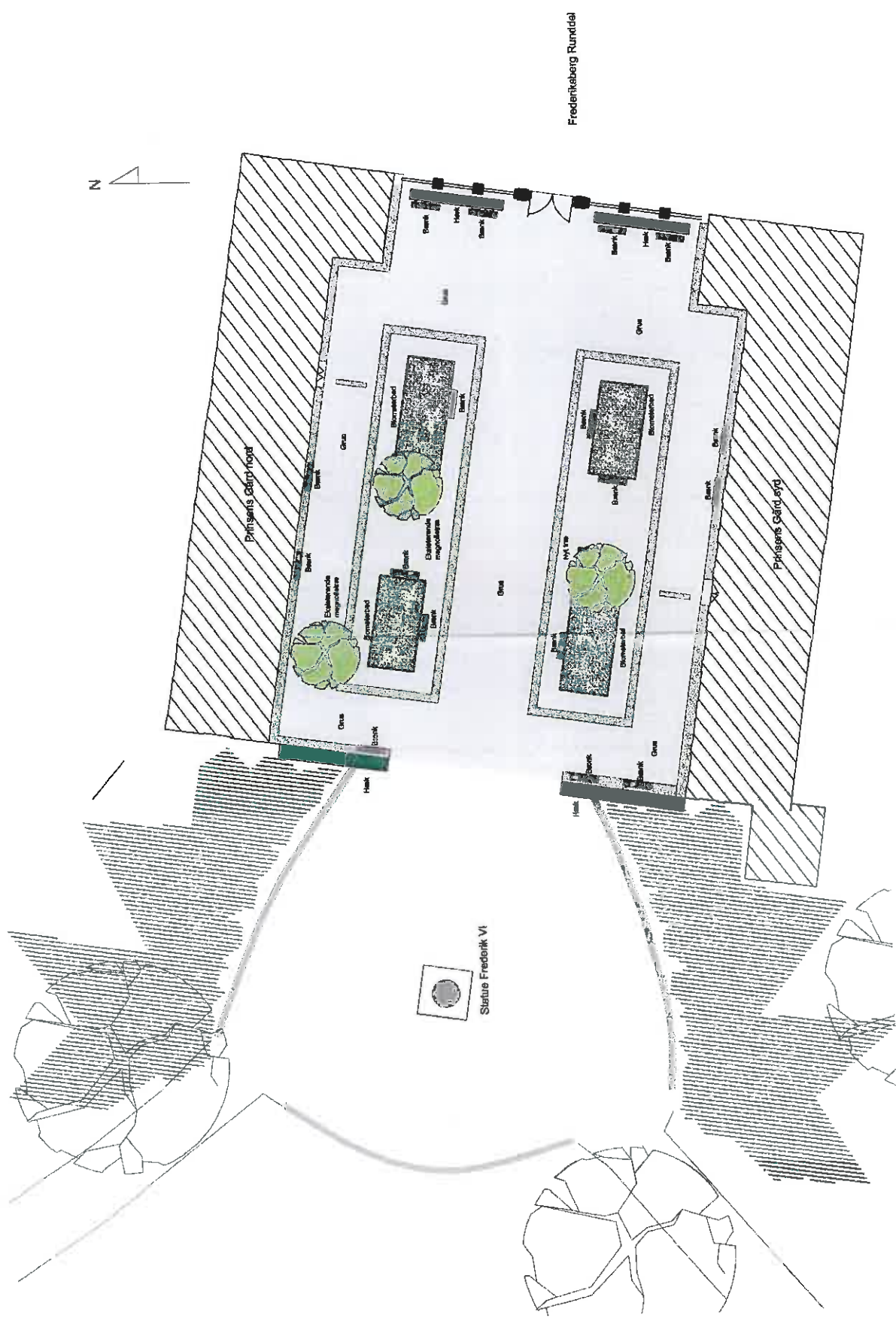
- at udendørs møblement, herunder borde, stole og buffet, godkendes af tilsynsmyndigheden, Frederiksberg Kommune.

På Naturklagenævnets vegne

Lars Busck
formand

Afgørelsen er endelig og kan ikke indbringes for anden administrativ myndighed, jf. naturbeskyttelseslovens § 82. Eventuel retssag til prøvelse af afgørelsen skal være anlagt inden 6 måneder, jf. lovens § 88, stk. 1.

REV.:

L(0)1.02
 TEGN. NR.: 1.200
 MÅST. DATO.: 28.03.2014
 TEGN. AF: MLW

SLOTTE & KULTUR-EJENDOMME
 Frederiksberg Have
 Ny hovedbygning
 Stationsplan

System for Slotte og Kulturejendomme 140, Frederiksberg Boulevard 2 1053 København V Tlf: 3306 4900 E-mail: slotte@slotte.dk www.slote.dk

Dato: 29/5 2014

Til:
Styrelsen for Slotte og Kulturejendomme

**Ang. Styrelsen for Slotte og Kulturejendommers projekt for ændring
Frederiksberg Haves indgangsparti fra Frederiksberg Runddel.**

Ved mødet i kontaktgruppen for Frederiksberg Have og Søndermarken d. 30. 4. 2014 blev vor repræsentant gjort opmærksom på at Styrelsen for Slotte og Kulturejendomme i august måned vil sætte et arbejde i gang der radikalt vil ændre indgangspartiet til Frederiksberg Have.

Vi mener ikke at man kan gennemføre dette uden en dispensation fra den kendelse som fredningsmyndighederne afsagde i 2000. Kendelsen vedlagt som bilag til dette brev. Ved et møde som DN Frederiksberg havde i 2012 med Styrelsen ang. lignende planer gjorde vi opmærksom på at der fandtes en sådan kendelse og hvis man havde planer om ændringer, skulle der søges om dispensation. Da de planer der nu foreligger indbefatter udeservering i selve indgangspartiet og andre kommercielle aktiviteter er disse planer efter vor opfattelse i strid med den kendelse der blev afsagt i 2000.

Vi finder det meget mærkværdigt at Frederiksberg Kommune og Styrelsen for Kulturejendomme efter det vi har erfaret, har en aftale om at dette projekt kan gennemføres uden at offentligheden orienteres om hvad projektet indebærer. Borgerne bliver først orienteret når sagen tilsyneladende afgjort og arbejdet er klar til at blive udført.

Frederiksberg Haves gamle indgangsparti er ikke et hvilket som helst sted på Frederiksberg, men symbolet på vor by, som har været brugt som illustration i bøger og tryksager i generationer. Vi finder det forkasteligt at dette grønne område med de flotte blomsterbede omkranset af de gamle smedjernes gelænder og paradebænkene omkring Frederik d. 6 statue fjernes til fordel for en grusbelagt plads med fire blomsterkummer og nogle få bænke for at gøre plads til udeservering og andre kommercielle butiksaktiviteter. Ved dette indgreb fjernes en af Frederiksberg mest værdifulde Kulturhistoriske miljøer. Det er vigtigt at det ikke kun er Styrelsen for Slotte- og Kulturejendomme der bestemmer hvad der skal ske i haverne, men også Frederiksbergs borgere har med indflydelse på hvordan haverne skal anvendes og udformes.

På vegne af
Danmark Naturfredningsforening Frederiksberg afdeling

Niels Hartung Nielsen
Vesterbrogade 186 3tv
1800 Frederiksberg C.
E-mail: mariannielsen@dbmail.dk

DN Frederiksberg Afdeling

frederiksberg@dn.dk

Danmarks
Naturfredningsforening

Dato: 29/5 2014

Til:

Frederiksberg Kommune.

Bygge-, Plan- og Miljøafdelingen.

Rådhuset.

2000 Frederiksberg.

**Ang. Styrelsen for Slotte og Kulturejendommers projekt for ændring
Frederiksberg Haves indgangsparti fra Frederiksberg Runddel.**

Ved mødet i kontaktgruppen for Frederiksberg Have og Søndermarken d. 30. 4. 2014 blev vor repræsentant gjort opmærksom på at Styrelsen for Slotte og Kulturejendomme i august måned vil sætte et arbejde i gang der radikalt vil ændre indgangspartiet til Frederiksberg Have.

Vi mener ikke at man kan gennemføre dette uden en dispensation fra den kendelse som fredningsmyndighederne afsagde i 2000. Kendelsen vedlagt som bilag til dette brev. Ved et møde som DN Frederiksberg havde i 2012 med Styrelsen for Slotte- og Kulturejendomme ang. lignende planer gjorde vi opmærksom på at der fandtes en sådan kendelse og hvis man havde planer om ændringer, skulle der søges en dispensation. Da de planer der foreligger indbefatter udeservering i selve indgangspartiet og andre kommercielle aktiviteter er disse planer efter vor opfattelse klart i strid med den kendelse der blev afsagt i 2000. Vi undrer os derfor over at der ikke er blevet sendt en dispensationsansøgning til fredningsmyndighederne, da den daværende kendelse var ret klar på dette område. Derfor anmoder vi kommunen om at sætte en sagsbehandling i gang så denne sag forelægges fredningsnævnet.

Vi finder det meget mærkværdigt at Frederiksberg Kommune og Styrelsen for Kulturejendomme tilsyneladende efter det vi har erfaret har en aftale om at dette projekt kan gennemføres uden at offentligheden klart orienteres om hvad projektet indebærer. Borgerne på Frederiksberg bliver først orienteret når sagen tilsyneladende er afgjort og arbejdet er klar til at blive udført.

Frederiksberg Haves gamle indgangsparti er ikke et hvilket som helst sted på Frederiksberg, men symbolet på vor by og som i over 100 år har været brugt som illustration i bøger og tryksager. Vi finder det forkasteligt at dette grønne område med de flotte blomsterbede omkranset af de gamle smedjærns gelænder og paradebænkene omkring Frederik d. 6 statue fjernes til fordel for en grusbelagt plads med fire blomsterkummer og nogle få bænke. Samtidig med at der her skal være udeservering og andre kommercielle butiks aktiviteter. Ved dette indgreb fjernes en af Frederiksberg Kulturhistoriske perler. Vi er meget bekymret over Styrelsens nye kommercielle politik for Slotshaverne, som også gør sig gældende i forbindelse med dette projekt. Det er vigtigt at det ikke kun er Styrelsen for Slotte- og Kulturejendomme der bestemmer hvad der skal ske i haverne men også Frederiksbergs borgere har med indflydelse på hvordan haverne skal anvendes og udformes.

Danmark Naturfredningsforening
Frederiksberg afdeling
Niels Hartung Nielsen
Vesterbrogade 186 3tv
1800 Frederiksberg C.
E-mail: marianneniels@dbmail.dk

Dato: 10/6 2014

Til:

Frederiksberg Kommune.
Plan- og Miljøafdelingen.
Rådhuset.
2000 Frederiksberg.

Til medlemmerne af Frederiksberg Kommunes By og Miljøudvalg.

I forbindelse med sagen om ændring Frederiksberg Haves indgangsparti som Danmarks Naturfredningsforening har tilsendt By- og Miljøudvalget, er vi af nogle af vore medlemmer blevet gjort opmærksom på at man har startet udeservering her i pinsen fra både Cafeen og Restauranten i indgangspartiet. Hvilket vi finder ikke er tilladt ifølge fredningen og den kendelse som blev afsagt for nogen år siden. Som det kan ses på nedenstående fotos er sat borde op og etableret nye døre i begge fløje så der nu kan serveres i anlægget. Vi har ikke noget imod udeservering men det skal henholdsvis foregå i Inspektørhaven og i Haveselskabets Have.

Denne sag, undrer os mere og mere, man er tilsyneladende ligeglad med de bestemmelser som fredningsmyndighederne har afsagt og gør bare som man vil uden at søge dispensation til dette.

Vi forventer at Frederiksberg Kommune, som er tilsynsmyndighed griber ind i denne sag. Servering må kun foregå i Inspektørhaven og i Haveselskabets Have i følge fredningsmyndighedernes kendelse fra år 2000.

Med venlig hilsen
Niels Hartung Nielsen
Danmarks Naturfredningsforening
Frederiksberg Afdeling

Niels Hartung Nielsen
 Vesterbrogade 186, 3. tv
 1800 Frederiksberg C

12. juni 2014

Slotshaver
 B000635

Ang: Ændring af Frederiksberg Haves indgangsparti fra Frederiksberg Runddel

Styrelsen for Slotte og Kulturejendomme (SLKE) forvalter statens slotte og haver med det overordnede formål at bevare og sikre disse som en del af den danske kulturarv. Det gør vi eksempelvis ved at vedligeholde havens bygninger og bringe dele af haven tilbage til et historisk udgangspunkt.

Prinsens Gård er arnested for Frederiksberg Have. Gartnergården, Storm P museet og Prinsens Gård ved Frederiksberg Runddel er gennem de seneste år blevet renoveret og fremstår nu som et samlet bygningskompleks, tilnærmelsesvist som det blev skabt af arkitekten Thura i 1700-tallet. Indgangspartiet til Frederiksberg Have har gennem tiden haft forskellig udformning og anvendelse, men indtil 1804 var det et belagt rum. Da Frederiksberg Have blev omlagt til romantisk anlæg, blev etableret to symmetriske bede langs bygningernes facader. Gennem de seneste 100 år er formen gradvist ændret af funktionelle hensyn, så publikumsarealet i dag har en tragtliggende form, med græsfelter og bede kantet med smedejernshegn.

Den planlagte omlægning tager udgangspunkt i bygningernes historiske kontekst. Samtidig er forslaget baseret på de funktionelle udfordringer ved den nuværende udformning, som er blevet undersøgt og beskrevet af Gehl Architects. Indgangen fra Frederiksberg Runddel er den primære adgangsvej til haven for publikum samt materialer og maskiner, der understøtter havens drift. Gehl konkluderer, at arealet mellem bygningerne alene opleves som et gennemgangsareal, men peger samtidig på et uudnyttet potentiale som opholdsareal og mødested i rolige omgivelser. Indgangen skal have en karakter, der adskiller arealet fra Frederiksberg Runddel, men skal samtidig fungere som optakt til Den Romantiske Have, som man træder ind i, når man møder statuen af Frederik VI. (Til jeres orientering vedrører omlægningen alene arealet mellem bygningerne ved Prinsens Gård, mens der ikke sker ændringer af plads, statue, bænke eller rækværk om Frederik VI.)

SLKE ønsker at omlægge indgangspartiet, så bygningernes arkitektur fremhæves ved, at hækkene fjernes, og der genskabes adgang til bygningerne fra gårdrummet. Arealet ønskes tilgængeligt for publikum, hvorfor smedejernshegnet fjernes og fladen belægges med grus. De senere tilkomne staudebede har stor værdi for publikum, så bedene fastholdes, men nu som hævede bede i belægningen, ligesom de smukke magnolier bevares og suppleres med nye træer på den sydlige side. Der

opsættes bænke både langs facader og langs bedene. Samlet giver ændringerne rummet en anden karakter og skaber mulighed for ophold, som havens gæster kan få glæde af. På mindre dele af arealet vil cafeen i nordfløjen og restauranten i sydfløjen vil få mulighed for udeservering gennem de døre, der genåbnes fra de to fløje af Prinsens Gård.

Frederiksberg Have og Søndermarken er fredet efter Naturbeskyttelsesloven i 1960. Formålet med fredningen er at bevare haverne som rekreative, grønne områder, der skal være tilgængelige for offentligheden. De historiske traditioner skal vægtes i arbejdet med haverne. Der må ikke opføres bygninger, master eller lignende skæmmende indretninger, hvis disse ikke gavner havens formål.

Det er styrelsens opfattelse, at de planlagte ændringer af hovedindgangen kan etableres indenfor fredningens bestemmelser. I dialog med Frederiksberg Kommune er forslaget tilrettet, og der var efterfølgende enighed om, at ændringerne kan ske uden dispensation fra fredningsbestemmelserne.

Med venlig hilsen

Liv Oustrup
Landskabsarkitekt, Ph. D, MDL
E livou@slke.dk

F R E D E R I K S B E R G
K O M M U N E

marianneniels@dbmail.dk

Kære Niels Hartung Nielsen

Tak for din mail den 29. maj 2014 vedrørende Styrelsen for Slotte og Kulturejendomme planer om at ombygge indgangsarealet i Frederiksberg Have samt opfølgende brev af 10. juni 2014 vedrørende udeservering på arealet. På baggrund af din mail har By- og Miljøområdet undersøgt sagen, og oplyser følgende:

Styrelsen for Slotte og Kulturejendomme (SLKE) har ønsket at omlægge det tragtformede indgangsparti til Frederiksberg Have efter at have renoveret de historiske bygninger ved indgangen til parken. SLKE har ønsket at ændre parkrummet, så arealet bliver mere symmetrisk, som ved udformningen i starten af 1800-tallet.

Det rådgivende arkitektfirma Gehl Architects har for SLKE analyseret udformning og funktioner i det nuværende indgangsparti, og har bl.a. påpeget det uudnyttede potentiale som opholdsareal og mødested mellem bygningerne.

By- og Miljøområdet har i første omgang vurderet, at skitseplanen, der er udformet på baggrund af anbefalingerne fra Gehl Architects, ikke strider imod fredningskendelsen af 21. maj 1960, der er gældende for Frederiksberg Have og Søndermarken. Forvaltningen vurderer tilsvarende, at der ikke umiddelbart har været grundlag for at søge dispensation fra fredningen.

Forvaltningen har imidlertid revurderet skitseplanen på baggrund af den fremførte kritik omkring udeservering fra Danmarks Naturfredningsforenings Frederiksberg Afdeling. Forvaltningen har derfor bedt SLKE om at søge Fredningsnævnet om dispensation til at gennemføre projektet.

By- og Miljøområdet forelægger sagen for By- og Miljøudvalget umiddelbart efter sommerferien. Jeg vil herefter bede forvaltningen om at vende tilbage til dig med et endeligt svar.

Med venlig hilsen

Jan E. Jørgensen
formand for By- og Miljøudvalget

27. juni 2014

Sagsbeh: Karsten Klintø

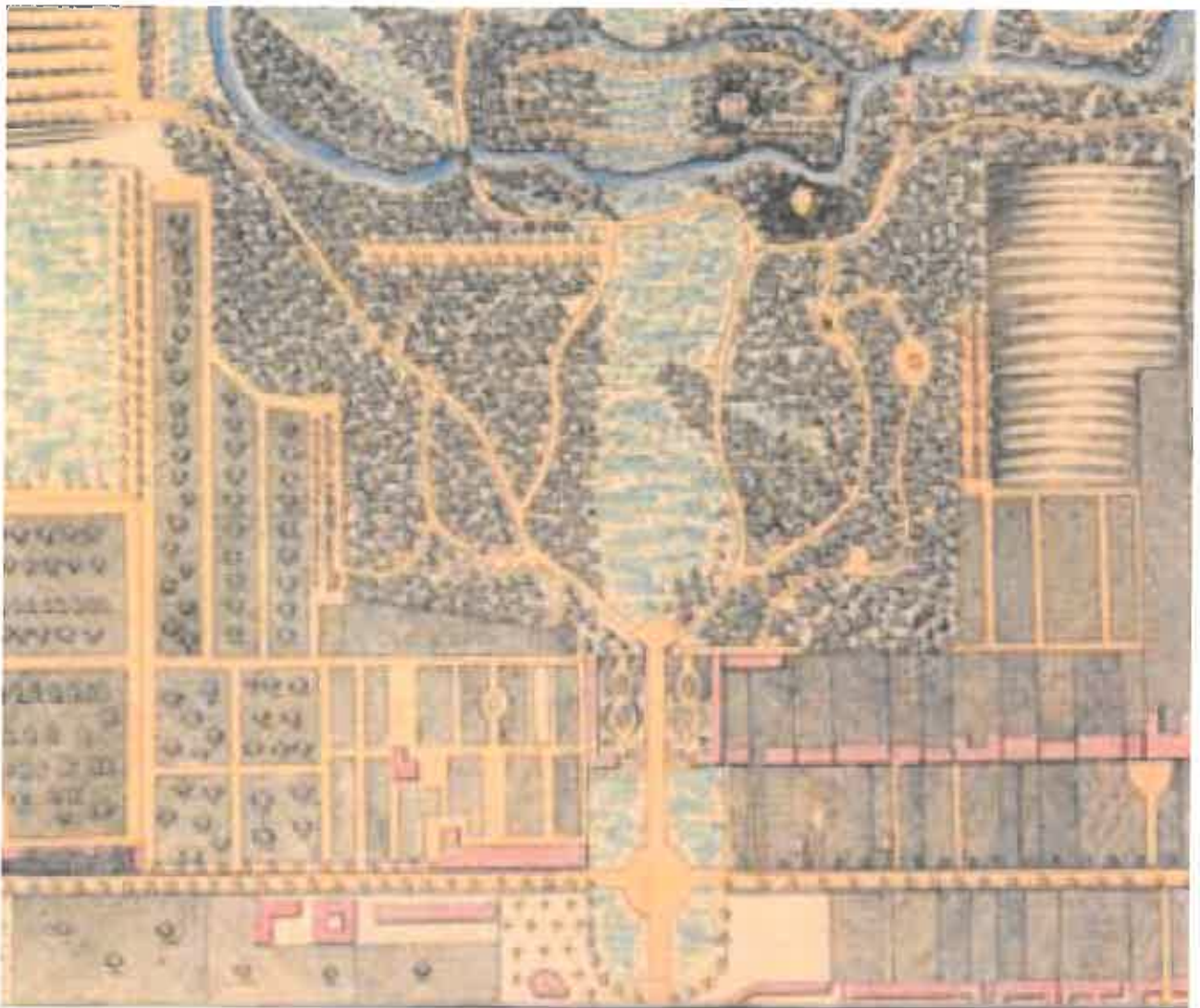
Dok.nr.: 2014/0018831-2

**Formand for
By- og Miljøudvalget**
Rådhuset
2000 Frederiksberg
www.frederiksberg.dk

Telefon 38 21 00 05
jan@frederiksberg.dk

Bilag 9

De Kongelige Landkadettens opmåling udført i 1814. Denne opmåling af haven 10 år efter færdiggørelsen af omlægningen dokumentere stifteringer, kanaler og lokaliseringen af bygningsværker som broer og pavillioner. Denne plan har så mange lighedspunkter med P. Petersens planer at den underbygger planernes betydning for om-lægning til den romantiske landskabshave.

Dato: 23/11 2014

Til
Fredningsnævnet for København
Retten i Lyngby,
Lyngby Hovedgade 96,
2800 Kgs. Lyngby

Bemærkninger til Styrelsen for Slotte og Kulturejendommers projekt for omlægning af Frederiksberg Haves indgangsparti fra Frederiksberg Runddel.

DN Frederiksbergs holdning er at dette projekt skal afvises. Planerne om at ændre dette historiske grønne anlæg til en grusbelagt plads med udeservering er identiske med planer, som blev afvist i en kendelse fra Naturklagenævnet i år 2000. Dengang og nu handler sagen om at den omlagte plads skal bruges til kommercielle formål. Danmarks Naturfrednings Forening går ikke ind for at dette enestående historiske grønne anlæg, skal ændres til en grusbelagt plads med udeservering. I kendelsen fra år 2000 var en af begrundelserne for afslaget blandt andet:

”Hovedindgangen til Frederiksberg Have har stor betydning for oplevelsen af Frederiksberg Have. Der er betydelige kulturhistoriske og æstetiske interesser knyttet til indgangsrummet, bestående af kavalerbygningerne i forening med Bissens Frederik 6. statue. Det ansøgte indebærer at indgangspartiet ændres, så det bliver et samlingspunkt i stedet for dets nuværende funktion som indgangsparti, der leder besøgende ind i haven.”

Vi finder det højst mærkværdigt at man her vil genskabe en gårdsplads der hørte til den gamle barokhave, der blev omlagt til romantisk have i slutningen af 1700 tallet. På de første haveplaner for den ny romantiske have er der et haveanlæg i indgangspartiet. Også den ovale plads hvor senere der blev rejst en statue er her. Så for os er det helt klart at anlægget i indgangspartiet er skabt som et vigtigt element i den ny romantiske have (**Se bilag 9**).

Indgangspartiets haveanlæg med de gamle smedejerns gelænderer er selve symbolet på Frederiksberg. Dette anlæg udgør sammen med den udenfor liggende Frederiksberg Runddel og den bagvedliggende plads med kong Frederik 6.'s statue omkranset med bænke en unik historisk harmonisk helhed, som stod færdigt omkring 1858, hvor haven blev åbnet for offentligheden og kongens statue blev opsat. Indgangspartiet er blevet brugt som illustration i bøger og tryksager om Frederiksberg i umindelige tider. Mange generationer besøgende har beundret det flotte haveanlæg, især om foråret med dets blomstrende træer, når man gik ind i Frederiksberg Have. Desværre har Styrelsen i de senere år nedtrappet vedligeholdelsen af anlægget som i dag er en skygge af, hvad det var engang.

Historik

DN Frederiksberg Afdeling tog sagen op for at få styrelsen Styrelsen for Slotte og Kultur Ejendomme til at sende Fredningsnævnet en dispensationsansøgning for deres planer om omlægning af indgangspartiet til Frederiksberg Have da vi blev bekendt med at omlægningen skulle udføres i august måned dette år. Vi havde allerede i 2012 gjort Styrelsen og Frederiksberg Kommune opmærksom på, at disse ændringer var i modstrid med den kendelse Fredningsnævnet kom med i år 2000 (**Se Bilag 1 og 2**). På et efterfølgende møde med Styrelsen hvor undertegnede og Birgitte Bang Ingrish deltog som DN's repræsentanter, gjorde vi opmærksom på at der skulle en dispensation til før disse planer kunne gennemføres. Det mente Styrelsens

repræsentanter ikke var nødvendigt og at de kunne etableres inden for fredningens bestemmelser. I foråret blev et af vore bestyrelsesmedlemmer opmærksom på at Styrelsen i august måned ville starte arbejdet med omlægning af indgangspartiet til en grusbelagt plads med 4 fire blomsterkummer og starte udeservering på pladsen (**se bilag 3**). Vi sendte derpå brev til Styrelsen og Frederiksberg Kommune, hvor vi gjorde dem opmærksom på, at sådanne ændringer krævede en dispensation, da et lignende projekt blev afvist af fredningsnævnet i år 2000 (**Se bilag 4 og 5**). Vi blev senere, i pinsen dette år, gjort opmærksom på, af nogle af vore medlemmer, at der var startet udeservering i indgangspartiet. Derfor så vi os nødsaget til at skrive et brev til Frederiksberg Kommunes By- og Miljøafdeling og politikerne i By- og miljøudvalget og påpege at udeserveringen ikke var tilladt ifølge fredningsbestemmelserne, men skal foregå i Inspektørhaven og henholdsvis Haveselskabets Have. (**Se bilag 6**). Herefter blev disse aktiviteter stoppet. Frederiksberg Kommune bad herpå Styrelsen om at søge en dispensation hos Fredningsnævnet. (**Se bilag 8**)

Efter vores mening har denne sag principiell betydning, da Styrelsen i den kommende tid har store planer for Frederiksberg Have. Styrelsen har i adskillige år henholdt sig til at de store projekter som er gennemført bl.a. i Søndermarken har kunnet gennemføres uden at der skulle søges dispensation. Hvilket vi har undret os over. DN Frederiksberg er ikke imod ændringer i haverne og kommercielle aktiviteter, men vi er meget betænkelige ved at man nu tilsyneladende er begyndt at vægte økonomiske hensyn i stedet for de natur-, kulturhistoriske- og æstetiske værdier i Frederiksberg Slotshaver, som fredningen skal beskytte.

Med venlig hilsen
Niels Hartung Nielsen,

Danmarks Naturfredningsforening,
Frederiksberg Afdeling

Vedlagt denne skrivelse 9 bilag.

FREDNINGSNÆVNET FOR KØBENHAVN

Retten i Lyngby
Lyngby Hovedgade 96
2800 Kgs. Lyngby
Tlf. 99 68 48 00

kobenhavn@fredningsnaevn.dk
www.fredningsnaevn.dk
FRS nr. 33/2014

Den 30. april 2015

Over for fredningsnævnet er der ansøgt om dispensation til omlægning af hovedindgangen til Frederiksberg Have på ejendommen matr. nr. 1^e, Frederiksberg, på et areal beliggende vest for Frederiksberg Runddel mellem de to fløje af Prinsens Gård. Projektet er nærmere beskrevet i det materiale, der er sendt til fredningsnævnet. Projektet indebærer, at det nuværende tragtformede parkrum ændres, således at opholdsarealet bliver mere symmetrisk, at der etableres indgang til de to fløjbygninger direkte fra arealet inden for haveindgangen, og at der i et begrænset omfang gives mulighed for udeservering. Ansøger, Styrelsen for Slotte og Kulturejendomme har oplyst, at man principielt ikke anser projektet for dispensationskrævende

Sagens oplysninger

Det fremgår af sagen, at ejendommen er omfattet af fredningskendelse af 21. maj 1960, hvoraf blandt andet fremgår følgende bestemmelser:

”Stk. 1. De under Frederiksberg Have og Søndermarken hørende arealer (matr. nr. 1a, 1e, 1g og 1h, alle af Frederiksberg) skal i deres fulde omfang bevares som rekreativt grønt område, tilgængeligt for offentligheden som nu, idet der ved deres parkmæssige, forstmæssige og botaniske røgt og udvikling stedse vil være at tage hensyn til deres historiske traditioner.

...

Stk. 2. Der må ikke uden fredningsnævntes samtykke i haverne anbringes bygninger, boder og skure, hvis tilstedeværelse ikke tjener havernes formål. Det samme gælder anbringelse af master, med mindre disses anbringelse nødvendiggøres af belysning- eller trafikformål i umiddelbart op til parken stødende gader, veje og pladser. Reklamering i videre omfang end nu må ikke finde sted, ligesom andre for haverne skæmmende indretninger ikke må anbringes i den. Uden fredningsnævnets samtykke kan foretages sådanne ændringer af haverne, som tjener til deres oprettholdelse eller udbygning som rekreativt område, jf. stk. 1.”

Fredningsnævnet har foretaget besigtigelse.

Sagen har været sendt til udtalelse hos Naturstyrelsen, Det åbne land, Danmarks Naturfredningsforening, Friluftsrådet og DOF.

Frederiksberg kommune har udtalt sig til støtte for projektet. Kommunen, der har fredningstilsynet, har som udgangspunkt ikke anset projektet for dispensationskrævende, men har i lyset af Naturklagenævnets afgørelse af 3. juli 2000 anbefalet Styrelsen for Slotte og Kulturejendomme at søge om dispensation.

Danmarks Naturfredningsforening, Foreningen til gamle bygningers bevarelse, Foreningen for bygnings- og landskabskultur på Frederiksberg og landskabsarkitekt Jens Hendeliowitz har udtalt sig imod, at der meddeles dispensation som begæret.

DOF og Friluftsrådet har ikke afgivet høringsvar.

Natur- og Miljøklagenævnets afgørelse af 3. juli 2000

Ved fredningsnævnets afgørelse af 14. oktober 1999 meddeltes dispensation til etablering af en café med udeservering på samme areal, som omhandlet i den foreliggende ansøgning. Dispensationen blev meddelt på vilkår af blandt andet, at der ikke blev placeret mere end 5 ikke flytbare borde. Derudover blev der fastsat nærmere vilkår om det ansøgte placering og udseende.

Ved afgørelse af 3. juli 2000 truffet af Natur- og Miljøklagenævnet (på daværende tidspunkt Naturklagenævnet) blev dispensationen til udeservering omgjort til et afslag. Ved afgørelsen lagde nævnet til grund, at en café med udeservering var dispensationskrævende, da det ikke tjente til havens opretholdelse eller udbygning som rekreativt grønt område. Natur- og Miljøklagenævnet lagde endvidere til grund, at det ansøgte ikke stred mod fredningens formål, hvorfor en meddelelse af dispensation beroede på en skønsmæssig afvejning. Natur- og Miljøklagenævnet begrundede sit afslag på dispensation som følger:

”Hovedindgangen til Frederiksberg Have har stor betydning for oplevelsen af Frederiksberg Have. Der er betydelige kulturhistoriske og æstetiske interesser knyttet til indgangsrummet, bestående af kavalerbygningerne i forening med Bissens Frederik 6. statue. Det ansøgte indebærer, at indgangspartiet ændres, så det bliver et samlingspunkt i stedet for dets nuværende funktion som et indgangsparti, der leder de besøgende ind i haven.

Opstillingen af 5 cafeborde med hvad dertil hører af parasoller m.v. vurderes at ville skæmme det strengt Symmetrisk anlagte haveanlæg. Hvis der gives dispensation til den ansøgte udeservering og ændring af haveanlægget mellem de to kavalerbygninger, kan man endvidere forestille sig, at Haveselskabets restaurant i den søndre kavalerbygning tilsvarende vil anmode om adgangsvej og udeservering i indgangspartiet. Den ansøgte ændring af indgangs rumme t fremtræder som en helhed.

Den meddelte dispensation til de ansøgte ændringer af indgangs rummet med henblik på etablering af et adgangs- og udeserveringsareal ændres på denne baggrund til et afslag. I stedet må ansøger gøre brug af den eksisterende indgang fra runddelen, hvorved symmetrien vil blive opretholdt i forhold til den eksisterende indgang til Haveselskabets restaurant i den søndre kavalerbygning.”

I afgørelsen har deltaget dommer Seerup (formand), Birthe Aasted (udpeget af miljøministeriet) og Peter Fjerring (udpeget af Frederiksberg kommune).

Afgørelsen er truffet i enighed.

Fredningsnævnets afgørelse

I medfør af § 50, stk. 1, i naturbeskyttelsesloven meddeler nævnet herved afslag på dispensation til udførelse af projektet for så vidt angår etablering af et antal borde med mulig udeservering. I øvrigt findes projektet ikke dispensationskrævende.

Begrundelse

Fredningsnævnets kompetence er afgrænset af fredningsbeskrivelsen i deklARATION af 21. maj 1960 og dispensationshjemlen i naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1. Således som fredningsbeskrivelsen er formuleret, tilkommer det ikke fredningsnævnet at tage stilling til sådanne ændringer af haverne, som tjener til deres opretholdelse eller udbygning som rekreativt område, så længe sådanne ændringer ikke kompromitterer fredningens formål, hvorefter haverne i deres fulde omfang skal bevares som rekreativt grønt område, tilgængeligt for offentligheden som nu, idet der ved deres parkmæssige, forstmæssige og botaniske røgt og udvikling stedse vil være at tage hensyn til deres historiske traditioner.

For så vidt angår ændring i form af etablering af et antal borde med mulig udeservering i indgangsområdet, følger det af Natur- og Miljøklagenævnets afgørelse af 3. juli 2000, at ændringen er dispensationskrævende. For så vidt angår øvrige ændringer i form af beplantningsomlægning og ændring af gangareal fra en tragtform til en kvadratform deler fredningsnævnet kommunens vurdering, hvorefter det ikke er dispensationskrævende. Det er fredningsnævnets vurdering, at den påtænkte omlægning af haveanlægget mellem de to fløjbygninger ligger inden for det, der er tilladt efter fredningen.

Ved vurderingen af, om der trods Natur- og Miljøklagenævnets afgørelse af 3. juli 2000 kan meddeles dispensation til etablering af et antal borde med mulig udeservering, må det tillægges vægt, at der i ansøgningen lægges op til en respekt for haveanlæggets symmetri. Heroverfor står dog, at der på en til ansøgningen medfølgende tegning angives placering af borde, der ikke er symmetrisk i forhold til haveindgangens akse. Fredningsnævnet finder efter projektbeskrivelsen, at det nu ansøgte projekt vedrørende mulig udeservering på samme måde, som det, der fik afslag i 2000, vil ændre indgangspartiets funktion til et samlingspunkt i stedet for dets nuværende funktion som et indgangsparti, der leder de besøgende ind i haven. Natur- og Miljøklagenævnet har i afgørelsen fra 2000 i modsætning til fredningsnævnet fundet, at de muligt skæmmende effekter af et udeserveringsareal ikke kunne imødegås ved fastsættelse af vilkår for projektets placering og udseende. Fredningsnævnet finder på den baggrund, at nævnet er afskåret fra at meddele den ansøgte dispensation til et antal borde med mulig udeservering.

Med venlig hilsen

Søren Holm Seerup
Formand

Andre modtagere af denne afgørelse

Kopi af denne afgørelse er sendt til Naturstyrelsen, Frederiksberg kommune, Danmarks Naturfredningsforening, Friluftsrådet, Dansk Ornitologisk Forening, Foreningen til gamle bygningers bevarelse, Foreningen for bygnings- og landskabskultur på Frederiksberg og landskabsarkitekt Jens Hendeliowitz.

Klagevejledning

Afgørelsen kan inden 4 uger efter den dag, afgørelsen er modtaget, påklages til Natur- og Miljøklagenævnet. Klagen skal ifølge naturbeskyttelseslovens § 87 inden fristens udløb indgives skriftligt til Fredningsnævnet for København ved anvendelse af digital selvbetjening. Klagen indgives på Natur- og Miljøklagenævnets klageportal, www.nmkn.dk. Her kan borgere klage ved brug af link via borger.dk. Virksomheder kan klage ved brug af link via virk.dk. Fredningsnævnet videresender herefter digitalt klagen til Natur- og Miljøklagenævnet. Klageberettigede er, jf. naturbeskyttelseslovens § 86:

- Adressaten for afgørelsen,
- ejeren af den ejendom, som afgørelsen vedrører,
- offentlige myndigheder,
- en berørt nationalparkfond,
- lokale foreninger og organisationer, som har en væsentlig interesse i afgørelsen,
- landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø, og
- landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige, rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser.

Klagegebyr

Det er en betingelse for Natur- og Miljøklagenævnets behandling af en klage, at klageren indbetaler et gebyr på 500 kr. Klagegebyret betales ved brug af betalingskort inden klagen afsluttes på klageportalen. Gebyret tilbagebetales, hvis

- 1) klagesagen fører til, at den påklagede afgørelse ændres eller ophæves,
- 2) klageren får helt eller delvis medhold i klagen, eller
- 3) klagen afvises som følge af overskredet klagefrist, manglende klageberettigelse eller fordi klagen ikke er omfattet af Natur- og Miljøklagenævnets kompetence.

Det bemærkes, at hvis den eneste ændring af den påklagede afgørelse er forlængelse af en frist for efterkommelse af en afgørelse som følge af den tid, der er medgået til at behandle sagen i klagenævnet, tilbagebetales gebyret dog ikke.

Natur- og Miljøklagenævnet kan også beslutte at tilbagebetale klagegebyret, hvis

- 1) der er indledt forhandlinger med afgørelsens adressat og/eller førstestansen om projektilpasninger, og disse forhandlinger fører til, at klager trækker sin klage tilbage, eller
- 2) klageren i øvrigt trækker sin klage tilbage, før Natur- og Miljøklagenævnet har truffet afgørelse i sagen.

Gebyret tilbagebetales dog ikke, hvis nævnet vurderer, at der er forhold, der taler imod at tilbagebetale gebyret, f.eks. hvis klagen trækkes tilbage meget sent, herunder efter at klageren har haft et afgørelsesudkast i partshøring.